

D. Stupňování přídavných jmen

Přečtete si slova písně Jaroslava Hutky, všimněte si přídavných jmen – písničku si též můžete zazpívat

1. **Krásný** je vzduch, **krásnější** je moře,
[: Co je **nejkrásnější**? :] Usměvavé tváře.
2. **Pevný** je stůl, **pevnější** je hora.
[: Co je **nejpevnější**? :] Ta člověčí víra.
3. Pustá je poušť i nebeské dálky.
[: Co je **nejpustější**? :] Žít život bez lásky.
4. Mocná je zbraň, **mocnější** je právo.
[: Co je **nejmocnější**? :] Pravdomluvné slovo.
5. Velká je zem, šplouchá na ní voda.
[: Co je **však největší**? :] Ta lidská svoboda.

Přídavná jména

v 1. sloce:	krásná	krásnější	nejkrásnější
v 2. sloce:	pevný	pevnější	nejpevnější

Ve slokách této písně příd. jm. vyjadřují trojí stupeň vlastnosti:

první stupeň: základní míra vlastnosti (mocná – zbraň)

druhý stupeň: větší míra vlast. než 1. st. (mocnější – právo)

třetí stupeň: největší míra vlastnosti
(nejmocnější – pravdomluvné slovo)

Pamatuj!

Většina přídavných jmen může při srovnávání vyjadřovat zvláštními tvary trojí stupeň vlastnosti:

1. stupeň (*velký*), **2. stupeň** (*větší*), **3. stupeň** (*největší*).

Vyjadřování různého stupně vlastnosti se nazývá **stupňování**.

Druhý stupeň přídavných jmen tvoříme z prvního stupně příponami -ejší, -ější, -ší nebo koncovkou -í.

Třetí stupeň tvoříme ze stupně druhého předponou nej-.

tepl-ý	tepl-ejší	nej-teplejší
mazliv-ý	mazliv-ější	nej-mazlivější
tmav-ý	tmav-ší	nej-tmavší
hlub-oký	hlub-ší	nej-hlubší
sladk-ý	sladč-í	nej-sladčí

Koncová souhláska slovního základu, od něhož se tvoří druhý stupeň přídavného jména, se před příponami, jimiž tvoříme druhý stupeň, někdy měkčí, a to:

k — ě	hezk-ý	hezč-í			
ck — ět	komick-ý	komičt-ější	z — ž	blíz(k)-ý	blíž-ší
h — ž	tuh-ý	tuž-ší	s — š	vys(ok)-ý	vyš-ší
ch — š	such-ý	suš-ší	ď — z	snad(n)-ý	snaz-ší

Při tvoření druhého stupně nám mohou někdy pomoci příslovce:

blízky — bližší	(blíže)	lehký — lehčí	(lehce)
nízky — nižší	(níže)	tenký — tenčí	(tence)
snadný — snazší	(snáze)	kluzký — kluzčí	(kluzce)
suchý — sušší	(suše)	měkký — měkčí	(měkce)

Několik přídavných jmen se stupňuje nepravidelně — druhý a třetí stupeň se tvoří od jiného kořene:

dobrý — lepší — nejlepší zlý — horší — nejhorší

Mnohá přídavná jména se nedají stupňovat, např. *letošní, dnešní, zdejší, tehdejší, tamější*...

Pozor na pravopis příd. jm. *tamější* (tvořeno od příslovce tam).

Některá příd. jm. se dají stupňovat pomocí příslovce *méně, nejméně, více, nejvíce* (stupňování opisné), např. *žádoucí, méně žádoucí, nejméně žádoucí; prosící, více prosící, nejvíce prosící*.

Pozor!

Zvláštnosti v pravopisu a složitější případy stupňování příd. jmen

Přídavná jména zakončená -mný

mají v 2. a ve 3. stupni zakončení -mnější

rozumný	—	rozumnější	—	nejrozumnější
temný	—	temnější	—	nejtemnější
upřímný	—	upřímnější	—	nejupřímnější
skromný	—	skromnější	—	nejskromnější
tajemný	—	tajemnější	—	nejtajemnější

Přídavná jména zakončená -mý

mají v 2. a ve 3. stupni zakončení -mější

známý	—	známější	—	nejznámější
strmý	—	strmější	—	nejstrmější
střídmý	—	střídmější	—	nejstřídmější
zřejmý	—	zřejmější	—	nejzřejmější
lakomý	—	lakomější	—	nejlakomější

Přídavná jména, která v 1. stupni začínají hláskou j, mají ve 3. stupni vždy dvě -jj- vedle sebe

jasný	—	nejjasnější	jemný	—	nejjemnější
jistý	—	nejjistější	jižní	—	nejjižnější

Několik složitějších případů stupňování s příponou -ší, -ější:

-ší		-ější	
krátký	—	kratší	lidský — lidštější
úzký	—	užší	přátelský — přátelštější
drahý	—	dražší	otrocký — otročtější
prudký	—	prudší	
řidký	—	řidší	
tichý	—	tišší	
hladký	—	hladší	-ší i -ější
sladký	—	sladší	snadný — snazší i snadnější
		zadní	— zazší i zadnější